

Фото: Наталија Тоскина

Божидар Зечевић

Повраћак Русији у годици провиђења

*Ову, 2014. годину обележила је промисао повраћака Крима, књи-
га Леонида Решетњикова, филм Никиџе Михалкова, откривање
сјоменика Цару Николају и обнова Руске некрополе у Београду.
“Неко говори истину. Какво олакшање чуџи је.”*

Геополитички гледано, Русија и Ср-
бија се разликују не само по величини
и међународном положају већ и по ни-
зу других координата. Али постоји из-
вестан, такође геополитички, *систем*
сјојених судова који их одржава на ис-
том курсу кроз њихову бурну историју
и нарочито, драматичну садашњост.
Овај систем могао би се назвати *за-
једничком културном парадигмом*,
образцем или скупом општеприхваће-
них уверења и духовних вредности оба
народа¹. Зашто је то становиште за-
једничко, друго је питање. Чињеница
је, међутим, да су неки Американци –
нарочито зли Американци пољског
порекла – у праву: *Срби су Мали Руси*
на Балкану, а Руси Велики Срби у Ев-

роазији. Истина није далеко од тога,
упркос повременим српским аферама
са Западом, од којих једна још траје.

СПОЈЕНИ СУДОВИ

Да ствар уистину стоји тако каже
нова књига чији се наслов, углавном,
односи само на Русију: студија Леони-
да Решетњикова под насловом *Враџи-
џи се Русији – џреџи џуџи или џорсо-
как безнађа*, коју су ове године зајед-
нички издали београдски “Euro Giunti”
и “Нова Србија”. Наслов ове књиге је
могао да гласи *Враџиџи се Србији* и
остало би све исто, јер је поново на
делу систем спојених судова, у коме се
читају готово истоветне последице по-

¹ Појам *парадигме* се овде наслања на научну дефиницију овог термина коју је извео Томас Кун
(*Struktura naučnih revolucija*, Београд: Нолит, 1974, 10–11)

губних историјских искушења оба народа и њихове данашње недоумице. После две националне катастрофе у XX веку, неједнаке по димензијама и последицама али једнако трагичне по Русе и Србе, Решетњиков као да призива *Преображење* које проистиче из заједничког, православног кода. Теза, наравно, није нова али је аутор уверен да је таква трансгресија немогућа и да се неће догодити без суочавања са главним узроцима ове пропасти и затим одлучног уклањања тумора који су дубоко урасли у народну душу током *сталинизма* односно *ишиоизма*, *совјетске* односно *авнојевске* нације и државе. Тек после одлучних резова могућ је нови живот ова два народа и

њихових заједница. Провиђење се, уосталом, и доживљава као чишћење и као супростављање злу. Свако избегавање и околишење око овог отклана, *сваки њрећи њуи* јест *ћорсокак безнађа*, мисли Решетњиков; пут који води *никуда* или још горе, у *нову ѡроѡастѡ*.

У својој књизи, Решетњиков износи следећу главну тезу: “Руси су скренули с пута 1917, залутали и изгубили свој дом, своју Русију. Новоградња – СССР – срушила се под теретом искушења и проблема, након само седамдесет три године постојања. Сада смо у привременом смештају, још увек се расправљамо шта градити. А негде покрај нас је Русија, остављена, заборављена, али не разрушена ... спремна да се поново наоружа непобедивим оружјем – вером, правдом, схватањем света, традицијом. Треба само да донесемо одлуку и, погнуте главе у смирењу, да се вратимо у *очеву* кућу. И Господ ће благословити, и све ће изаћи на успех, као што се то догодило са Кримом.

Српски пут последњих сто година, са моје тачке гледишта, веома личи на руски. Заборавио је херојски српски народ завете својих светаца, кренуо за лажним вођама и циљевима, ставио изнад свега материјално уместо духовног, почео је да тражи пријатеље међу непријатељима, и услед тога нашао се подељен и зависан од милостиње злобника... Треба се вратити Србији, вратити се духовно, вратити се вери, молитви, српској традицији, српском схватању и доживљају света. Другог пута нема. Србија и српски народ преживеће и рећи ће своје само ако поново постану део православне цивили-

зације, чија ће божанска мисија – бити алтернатива агресивном, неморалном систему који САД и Запад намећу читавом свету...” (8–9). У питању је, дакле, *Повраћац* као *пародијма*, као скуп вредности и становишта, а не *мит* и евокација *митског корџуса* који Балканце прати још од Хомера и који је чест алиби за познате бараже по нашој наводној *несавремености* и *решироградности*.

И сам Решетњиков је, у неку руку, *повраћник*. Рођен (1947) и одрастао у породици совјетског трупног официра, дипломирао је као “једноноги историчар” (како сам каже: “на знањима ограниченим од совјетске власти”), докторирао историју у Софији и затим двадесет и више година радио на Балкану као обавештајац². Себе сматра, пре свега, историчарем; можда историчарем – ревизионистом, јер темељној критици излаже цео совјетски систем. Штавише, он *генерално осјорава комунистичко наслеђе у Русији* и другде, узимајући у обзир *све* његове мене и преображаје.

Нарочито је занимљиво како сам аутор објашњава судбоносни преокрет у сопственом животу и поимању света. До њега је, по свему судећи, дошло у Србији, која је “крајем 70-тих година била рај за поштоваоце историјске науке... Све оно што се код нас налазило у бункерима и није било доступно чак ни срећним власницима” специјалних пропусница, било је ту на дохват руке: литературе и докумената за свачији укус: “западна, беле емигра-

Леонид Решетњиков

ције, руска предреволуционарна, совјетска опозициона...” Решетњиков нам ту саопштава да се у Београду његов живот “нагло променио”. “Пред крај боравка у Југославији постало ми је јасно да су се у Совјетском савезу највише плашили баш овакве литературе, оваквих аутора... Све што се тицало историје пре октобра 1917. било је табу тема. Постојала је званична совјетска интерпретација, и то је било довољно. А интерпретација, као и много тога у Совјетском савезу, била је грубо једнострана и шематска” (15–16). И само ово откриће младог совјетског *разведчика* говори понешто о нашим *сијојеним судовима*. Пре или касније, необјашњива наклоност према постојању *беле Русије*, која никада није згасла, морала је распирити онај угарак, кога се нарочито бојао бољшевички Кремљ.

² Последња дужност Леонида Решетњикова у руској обавештајној служби била је веома висока: генерал-потпуковник, начелник информативно-аналитичке Управе у Спољној обавештајној служби Русије. Путиновим указом 2009. постављен је за директора *Руског институција за сиврајешка испитивања*, место високо котирано у Русији и у светској геополитици. *прим. ауи*

Главни црв сумње уселио се, изгледа, у живот перспективног совјетског обавештајца испред руске емигрантске Цркве на Ташмајдану. У малом простору између парка и монументалне *Маркове цркве* окупљају се и данас, после службе у *Подворју московске*

Барон Петар Николајевич Врангел

ѡиѡријаришије, потомци белих Руса.. Ту, иза оградe *Троицкоѡ храма*, у коме је испод бокора царских застава из “леденог похода” и битке код Перекоба, сахрањен последњи командант Руске армије, барон Врангел³, наш аутор је знатижељно ослушквао разговоре негдашњих вршачких и белоцркванских кадета:

“Било је занимљиво посматрати људе који су се сами борили против совјетске власти, или су то чинили њихови очеви. До мене су допирали делови њихових разговора. ‘Господине поручниче, откад вас нисам видео, како је ваше здравље?’, ‘Извините, заборавио сам, из које сте кадетске генерације? Хиљаду деветсто двадесет седме? А сећате се...’, ‘Олга Николајевна, драга, свратите сутра на чај’... ‘Господо официри, видимо се код оца Василија⁴ у суботу’... Говорили су руски, али некако другачије... као моја мама, рођена 1915. у породици подофицира руске императорске војске, захваљујући кућном васпитању, сачувала руски језик до краја живота. Одједном сам помислио: ‘Зашто су ови симпатични, драги старци и старице овде, у Београду, а не у Москви, Курску, Иркутску? Зашто су они, њихови родитељи, напустили отаѡбину? Јер они њу нису заборавили већ су и удаљени хиљадама километара од ње настављали да живе и умиру као Руси?’ Први пут

³ Барон Петар Николајевич Врангел (1878–1928), генерал-лајтнант, Главномандујући Руске армије у Грађанском рату 1918–1920. Био је на челу руске емиграције до своје смрти у Бриселу. По својој жељи сахрањен у Београду 1929. године, у руском православном Храму Свете Тројице на Ташмајдану, где и данас почива. У Сремским Карловцима, где је са својим штабом и корпусом борао 1921–1926. године подигнут му је, недавно, споменик.

⁴ Протојереј-митрофор Василиј Витаљевич Тарасјев, старешина Храма Свете Тројице у Београду од 1974. до 1996, син протојереја Виталија Васиљевича Тарасјева, настојатеља истог храма од 1950. до 1974. и отац протојереја Виталија Васиљевича Тарасјева, данашњег старешине овог Храма.

сам самом себи поставио такво питање: да ли је 'моја адреса – зграда или улица, да ли је моја адреса стварно Совјетски савез'? Јер, пре мене и мојих родитеља постојале су моје деде, прадеде, чукундеде, десетине генерација Решетњикова. Испада да су они живели на другој адреси, да су имали другу отаџбину – Рус, Русију” (16).

Ова у почетку необјашњива наклоност развијала се и после повратка Решетњикова из Београда у Москву, у време последње и фаталне кризе совјетског света. “Све у свему, у то време сам се већ саживео са 'Русијом коју смо изгубили' пише Решетњиков.“ ... Није мали број мојих вршњака у другој половини 80-их усмерио своје погледе ка предреволюционарној Русији. Заокрет од совјетског ка руском, царском, код мене лично је протекао прилично брзо и безболно... Ова прошлост, хиљадугодишња, живела је у народним генима, у народном сећању, у сачуваном, па чак и у срушеним храмовима, у старим иконама које су се кришом чувале у неким породицама. Код многих, укључујући и комсомолце и партијце, заиграло би срце када су складни одреди генерала Капела⁵ марширали на 'наше митраљезе', нечим блиским су одисали јунаци филма, обучени у царску (руску) војну униформу... То нас је Русија дозивала... Успео сам, захваљујући генетском памћењу својих родитеља, да чујем тај глас и пробио сам се ка Русији кроз клопке заблуда, бацио се у њен загрљај, као што се бацамо у мајчин након дугог растанка” (21). Готово заборављени преци јавили су се као у де-

лима српског писца Жарка Команина, који је своје *генетско њамћење* исказао овим речима:

“Ја сам целога живота трагао за затрављеним прагом, затрављеним гробом, затрављеном колевком и затрављеним лицима изгубљеним у деобама, маглама и обманама XX века. Мислим да су моји преци и простори на којима су живели и људи које сам познавао, као и моја и туђа сећања у језику, на видљив и невидљив начин учествовали у стварању мојих књига. *Све што човек њвори, не њвори сам, мада му се њако чини. Што ѡролази и што се сели из земље у земљу, ѡролази кроз нечије њамћење, и остѡвља ѡраѡ у језику* (подвукао БЗ). И мада све гони човека са земље, како рече један мој јунак човек ће ипак истрајати. Нека буде што бити не може”. Тако су сеобе кроз метафору земље, непрекидни филм о јуришу Капелових богатира, који протиче кроз свест и чудесно дејство језика водили и Решетњикова ка старој, ка новој Русији.

СЕНКЕ ЗАБОРАВЉЕНИХ ПРЕДАКА

У новом филму Никите Михалкова *Сунчаница (Солнечный удар, 2014)*, згранути царски официри тумарају унутар црвених жица и понављају *истим* редом *иста* питања која у својој књизи поставља Решетњиков. Занимљива коинциденција? Или неумитно дејство спојених судова у тренуцима пуцања тескобе над којом је готово цело столеће висила стигма, тешка

⁵ Владимир Оскарович Капел (1881–1920), генерал-лајтнант, командант Московске групе армија и Главнокомандујући Источног фронта Руске армије после смрти адмирала Колчака (1919–1920).

као цео СССР, страшни табу који се није смео прекршити и који сада велики филмски редитељ на једној страни, а обавештајни генерал на другој, пресецају као огромни, упаљени чир? Време је било да се ово догоди јер се, тиме открива и узрочник описане пропасти, и то управо овде, у Београду. Није случајно Михалков премијеру *Сунчанице* одржао у Центру “Сава”, у присуству (не баш свих) београдских пријатеља. Негде је изјавио да се “*Сунчаница насјавила у Београду*”, тј. да би њени актери, приспели на ушће Саве са Крима (који се ономад *врајио кући*⁶), живели испред *Тројицког храма* и били сахрањени поред *Иверске кайеле*⁷ ту, као истокрвни и истоплемени житељи вароши београдске. Буњиновски штимунг, којим је прожет цео Михалковљев филм, преживео је готово цео један век не на Сан-Женевјев де Буа⁸, него на Славујевом потоку, у Београду, под сенкама кнеза Шаховског, Врангелових официра и њихових породица и потомака, истих оних које је – *Њрејознајући зов Русије* - слушао млади Решет-

њиков на Ташмајдану. Стога се не чудим што је за време освећења Руског некропоља на Новом гробљу у Београду ове, *жижне* - како би рекао Гојко Тешић - 2014. године, иза плећа оба Патријарха, српског и све Русије, провиривало и насмејано лице Никите Михалкова. Који се такође *врајио кући*.

Шта, дакле, питају Решетњиков, Михалков и јунаци *Сунчанице*? - “Како су се људи који су живели у царској, императорској Русији, која се снажно развијала, са великом културом и историјом, одједном ње одрекли и својим рукама помогли шачици авантуриста, болесно амбициозних нихилиста мизантропа, да преотму власт и започну дугогодишње крвопролиће, чија је жртва била наша мила отаџбина... Зашто се догодила 1917. година? Шта се десило са руским народом? Зашто су бели изгубили?” (21–22).

Одговор даје игуманија Серафина (у мирском животу кнегиња Олга Андрејевна Ливењ) и Решетњиков га наводи у целини: “Зато што су издали

⁶ “Кримска евакуација” Врангела у новембру 1920. изведена је у апсолутном реду, као највећи организовани егзодус “белих Руса” у Грађанском рату. “Чак су се и пораз Руске армије Врангела и њено напуштање Русије разликовали од уништења других антибољшевичких снага” пише Решетњиков. “Руска армија је одлазила као непобеђена, организована сила, под знамењем Руске царске армије. Одлазак руских бродова, у којима су биле хиљаде официра, козака, свештеника, часних сестара, грађана и сељака, значио је одлазак велике хиљадугодишње Русије” (154). 150.000 људи спасао је Врангел у овој евакуацији од смрти и прогона бољшевика. Од њих је око 50.000 нашло уточиште у Краљевини СХС, под личном заштитом краља Александра Карађорђевића. *Њрим.ауи*.

⁷ *Иверска кайела* подигнута је на Руском некропољу, на Новом гробљу у Београду, 1931. године као копија Иверске капеле, која се налазила на Васкресенским вратима Московског Кремља и Црвеног Трга., а коју су са земљом сравнио Стаљин 1929. године. Сада је опет на старом месту. У београдску копију ове православне светиње донета је са Свете Горе копија иконе Богородице Иверске (Грузијске), где се и сада налази. Поред *Иверске кайеле* у Београду подигнут је 1935. монументални споменик-костурница Николају Другом и 2.000 000 руских војника погинулих у Великом Рату (рад вајара Верховског) где је положен и прах руских добровољаца погинулих на Солунском фронту 1916. *Њрим. ауи*.

⁸ Sainte-Geneviève-des-Bois, руско православно гробље у близини Париза, на коме су сахрањени Иван Буњин и цвет руске емиграције.

Храм Свете Тројице зими (рад уметника архитекте Г. Семолова, 1987)

Унутрашњи изглед Храма са старим заставама руске армије (рад генерала, кнеза Б. И. Литвонов-Масалског)

Бога, напустили веру. А са издајом Бога неминувано је уследила издаја цара и Русије. Многи су учествовали у тој издаји. Када су увидели какву су страшну црвену хидру својом издајом позвали из пакла, кренули су у битку, но било је касно. Жртвујући се у борби, патњама и смрћу они су, можда, искупили своју кривицу. Међутим Господ није могао да им дарује победу, неопходно је покајање читавог руског народа.” То су речи монахиње, кнегиње, кћери официра Руске армије, генерала П. Н. Врангела” (22–23), сасвим у духу проповеди правденог Јована Кронштатског: “Заборабили сте Бога и напустили сте Га и он је вас напустио Својим Божанским Провиђењем и предао вас у руке необуздане дивље самовоље”. Или водећег руског филозофа Ивана Иљина: “Већина се огрешила о веру, о Цркву, о ближње, о оданост, о част, о савест, кренули су за онима који их заводе, помогле им да измуче, угуше и избаце одане и постојане...” (32). Да – Руску царевину нису срушили бољшевици него највиши војни руководиоци и *елиџа* те исте царевине, огрезла у масонству и западњаштву. Саму ту “револуцију” иницирао је и штедро помогао Запад не да

би цветало сто цветова, него *да би до њемеља уништио руску империју*. Главну улогу одиграла је опет антируска и антиправославна геополитика Албиона, најдоследнија симетрала британске и уопште англосаксонске спољне политике последњих столећа. Као, што је, уосталом, и данас. “Тако се Русија приближила фебруарској катастрофи 1917. године” вели Решетњиков, “Одступајући век по век од своје вере, од своје предодређености... Русија је постала немоћна пред искушењима XX века. Некад непобедиву и свемогућу, ону која је потукла Монголе, Карла Дванаестог и Наполеона, срушила је шака јада – сто хиљада издајника, људи без вере и кукавица” (91).

Сенка шефа Императорског Генералштаба, генерала Михаила Алексејева, вије се још по београдском гробљу. Сећам се добро да је на његовој мермерној могили некада било урезано само једно: *Миша*. Када сам, зачуђен, упитао свога деду зашто ту стоји само надимак, деда Божидар, мој водич по руској некрополи и свим београдским старинама, само се загонетно насмешио. Много касније сам сазнао да “*général-en-chef Alexeieff*” није себи могао да опрости што је 1917.

заједно са генералом Руским, као и масонима Гучковим, Родзјанком и Миљуковим, издао Цара и *прислио* га да абдицира, иако до тог тренутка Великог рата, 1917. године, непријатељ још не беше крочио на руску земљу. Доцније је “*Миша*” увидео своју грешку – ма какву грешку! – своју ужасну издају, која је Русију коштала милионе живота. Приклонио се опет царском знамењу, али касно. Побегло је, опоручом, у анонимност. На Алексејева би се могла односити свака реч мајке Серафине, Кронштатског и Иљина. Или на истог Михаила Роздјанка, првог председника руске Думе и “февруарске владе” 1917 године, који почива тамо, у “*Мишином*” суседству. Или оног несрећника Њемчинова, петроградског адвоката и есера, који је у Тоболску предао Цара большевцима... (У живом предању, као у филму Сергеја Парацанова *Сенке заборављених њредака*, прости народ брани се од нечисте силе *ѡљувањем* преко рамена. То су учинили и неки Панчевци одбивши да сахране Њемчинова на тамошњем гробљу).

Премоћну већину руских емиграната чинила је, међутим, елита стваралачке интелигенције руског народа, писци, научници и уметници, који су успели да у иностранству одрже пламен националног бића и онда када се у самој Русији већ гасио. Говори о томе и случај самог Решетњикова, који је, управо захваљујући београдском жишцу, успео да пронађе пут *очевој кући*. *Тројицки храм*, *Иверска каџела*, *руски некрољѡли* посејани широм Србије и негдашње краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, сачували су веру у обнову Русије управо у духу опоруче генерала Врангела, којом је одредио да се са-

храни на српској православној земљи: “Није ослабила воља. Није се угасио пламен. Доћи ће дан, окупиће се збор, збиће се редови и поново ћемо служити отаџбини. Бог нас неће оставити, нити Русија заборавити”.

РЕВОЛУЦИЈА, ТАВНИ ТАЛАС

Проклетство игуманије Серафине, проклетство целог руског народа, пренело се, спојеним судовима и на нас. Исте ове године откривен је у Београду монументални споменик Николају Другом Романову, који је Србе два пута спасао од тоталног уништења, изгубивши при том државу, престо, породицу и сам живот. Сто година је требало српском народу да се барем делимично захвали Цару-мученику за ове огромне жртве. У међувремену, сам је, тај народ, доживео расап и трагедију од истог непријатеља и нашао се, опљачкан и ојађен, на странпутици света.

Најгоре од свега је што је, као и руски, српски још подељен на *беле* и *црвене* и што демонска зараза, једном посађена у његову душу “не намерава да је напусти ни данас, рађајући најнаказније форме историјске шизофреније” пише Решетњиков (136). Они који су, преко воље и из прагматичних обзира, све надајући се неком ћару, једва пристали на подизање споменика Николају Другом у Београду, истовремено и својски одржавају култ “највећег сина наших народа и народности”, који нас је задужио крвавим ратовима и Косовом и организују му мајске панихиде. Горе сви државни и прозападни медији од успомене на друга Тита и његово време “у коме

смо срећно живели”, организују се, о трошку српских пореских обвезника вампирске изложбе и припремају нове. (Најновији доказ ове “историјске шизофреније” је намера Музеја историје Југославије да организује изложбу о *великој љубави према филму* човека који је *својеручно уништио српски филм* раних седамдесетих, који је из Србије отерао Сашу Петровића, Живојина Павловића и Душана Макавејева! Само постојање овог “Музеја” изазива жестоке реакције и спорове, јер се он и не бави ничим другим до подгревањем *кулџа личности* у свом најперверзнијем виду).

Јесте својеврстан парадокс чињеница да су совјетски тенкови 1944. довели на власт Тита и комунизам у Србију, али је и то приказ дејства спојених судова, ма какви они били. Решетњиков, уосталом, детаљно показује како је совјетска власт од почетка до краја била *антируска*. “Револуција јесте процес у коме се испољава људска гордост, која понекад поприма монструозне намере. Због тога је она усмерена против Бога и против народа. Револуција по дефиницији рађа вођу, који се брзо претвара у тиранина и диктатора... Стаљин се јавља као природна и директна последица одступања руског друштва од Бога и историјске Русије, које се догодило 1917. године. Узећемо на себе храброст да тврдимо да је Стаљин био послат Русији као казна за то одступање... Народ који није желео да изнад себе има Божјег помазаника, добио је окрутног и свирепог владара, у којем се одразила читава страшна епоха после револуције... Није само Стаљин газио идеале Свете Руси, није се само Ста-

љин очајнички борио за успостављање такозване совјетске власти, која је изродила (и није могла да не изроди) крволочан систем који је осудио на смрт милионе наших очева, дедова и прадедова. Њега је изнела на површину тамна сила руског друштва која се родила после издаје вере, заборављања идеала и наслеђа предака. Стаљин је био део тих снага, а касније и најефикаснији њен вођа... Он је изградио своју ‘империју’, своју ‘државу’, која, нарочито са духовне тачке гледишта, није имала ништа заједничко са Руском империјом” (168).

Напротив, совјетска власт била је *каптегоричка негација ње империје*, успостављена и руковођена од стране оних који су и данас у паници од саме могућности *њеног повраћа*. Руска револуција је чедо и дело Запада, као што је, уосталом и Тито био чедо не Стаљина, него Черчила, савезника који је бомбардовао Србију жешће него Хитлер и успео да је сасвим дотуче *према убиству сваког, па и најмањег остатка грађанске демократије* у Србији. Черчил, а не Стаљин, био је убица Драже Михаиловића и преко 30.000 Срба током послератне оргије смрти у болшевичкој Србији. Све су то ти исти Срби не само гледали него и сеирили, а многи од њих “до лаката” учествовали у најтежем самосакаћењу у целој својој историји.

Не жели Решетњиков да се детаљно бави том *новијом историјом* у Титово време, иако су његова становишта толико јасна, да се без тешкоћа могу на то доба применити. “Поновићу, основна идеја вође сваке револуције јесте уништити до темеља прет-

ходни систем и, по правилу, народу силом наметнути искључиво своје виђење власти и свог места и улоге у њој... Како не би изгледли као крвави разбојници, они стварају сопствену 'религију', а то је срећа народа и светла будућност. Овим они толико бесно правдају своје злочине да и сами с временом почињу да верују у мотиве својих поступака, које су сами измислили... Тиранија је била и остаје природно стање њихових душа. Революционарна гомила идеја, парола, дефиниција, позвана је да збунује, да сакрије суштину догађаја и истините мотиве вођа" (169).

Је ли српски народ ишта научио од овог крвавог грангињола? Тешко. Не тако давно, 2000. године опет је поверовао у хрпе идеја и парола о *бољем животоу* (и касније, био је то главни слоган нових продаваца магле). Многи у њих верују *и данас*.

Шта је *друђа Србија*? И ко је предводи? Све до једног префарбани комунисти, *неолиберали* или како се већ зову, прави наследници тоталитарне парадигме и заточници нове Коинтерне, директно супростављени *свему што је српско*. Или *руско*. И овде су на делу несрећни спојени судови, пре него сложене историјске или геополитичке аналогije.

Деведесетих година, "русофобична, антидржавна политика јељциновске либералне групације, подвргла је земљу тоталној пљачки и потчињавању западним интересима" пише Решетњиков. "Либерализам. као заразни бацил разједа организам наше нације као 1917. Либерализам и комунизам преклапају се у главном – у одлучном неприхватању хришћанства, нарочито

православног, као духовне основе државе, нације, народа... Ф. М. Достојевски дефинисао је либерализам као русофобију... Успели су да нашем народу одузму веру – и од Руса смо се претворили у Совјете, и многи, у суштини, остају такви јер се нису вратили на хиљадугодишњи пут наших предака. Комунисти, у принципу, не трпе рускост из истог разлога. Достојевски их је пророчански називао злим дусима, који мрзе и само име Христово. *Круг се затворио*" (214–215).

Демоне Достојевског нашао је у сржи сваке револуције највећи српски филмски редитељ Живојин Павловић, који је свој најбољи филм под насловом *Револуција њавни њалас* (доцније преименован у *Заседа* – 1969), створио у истраживању *корена и клица* српске садашњости. Само Павловићево поимање револуције потиче од Достојевског и очитује се у нарочитој српској стварности као "стихијна игра смрти, огња и ножа". Још много раније (1957–1958) Павловић је дефинисао *сваку*, па и *револуцију у Србији* као "до максимума развијено стање разарања" и "масовни немир иза којег увек остају рушевине уз активно учешће смрти". Та "разарајућа хистерија", која "бесни пламеном ирационалне освете" јест, за Павловића, "синоним за нагон смрти". У истој "жестини уништавања", "апсурдна динамика живота постаје у револуцији једини животни смисао". Ужасава сазнање да *ајсурд њосијаје једини смисао* и враћа нас на затворени круг, баш онако како кажу Решетњиков и Павловић ("Ако, поред свега, помислимо на *Зле духе*, све нам постаје многи јасније" и зато "верујем у снагу затвореног круга" пише аутор

Заседе). У суштини, Павловић је на корак до схватања револуције као *демонске, айокалџијичне силе* која повремено витализује обамрли свет и уместо старих, ствара нове илузије. Она “хоће да створи срећног човека... али пут према томе делује сасвим обрнуто: изазива пакао, муку, грозу, мучнину, бесмисао, прижељкивање своје и туђе смрти” (1958).

Генератор револуције је *маса, мноштво*, огромни и разорни *колективи*, главно лице у првим филмовима Сергеја Ејзенштејна (*Штрајк*, *Оклоњача Појемкин* и *Октябрь*). Ејзенштејн је, као и Достојевски, опсесија Павловића: цела његова филмска поетика прожета је присуством масе као архетипа, великог комешања које живи у далеким, мутним сликама: ове праслике ослобађају се из тамних дубина душе. И ту су на делу спојени судови једне парадигме. “То су слике целог пута које је човечанство превалило до данашњег дана”, вели Павловић.

Исто то, мало другачије, жели да цитира и Никита Михалков у *Сунчаници*: његове заробљене официре фотографише један јункер на *Одеским сџейеницама*, – *култној месту револуције*, ејзенштејновском архетипу *par excellence*. Та страшна успомена на несталу, потопљену Русију понавља се у последњем, најјезовитијем и најважнијем кадру *Сунчанице*, у коме, из црноморских дубина надамак Крима,

где су потопљени као у некој руској *Плавој гробници*, полако израђају и уоштравају се хиљаде, стотине хиљада, милиони изворних лица мајке Русије. Данас, ове године када се Крим вратио Русији, филм Михалкова делује као предзнак митског, божанског провиђења, које се јавља као чудо у ретким тренуцима историје. Овим се може тумачити и ауторова жеља да се тај филм *роди баш у Београду 2014. године*. Преживели су, са Врангелом, стигли до нас, и оставили нам оно што, међу закључним порукама, можемо прочитати код Решетњикова:

“Врангел отворено говори о неопходности враћања вековним основама државе и породице, то јест о враћању националном традиционалном коду Русије... Сјајне су Врангелове речи које је изговорио кад је већ био у емиграцији: ‘Цела прошлост Русије указује на то да ће се она пре или касније вратити монархистичком уређењу, али не дај Боже да то уређење буде наметнуто силом бајонета или белим терором’.” (153–154)

Сличну опоруку оставио је и последњи велики бели генерал кога спомиње Решетњиков, Михаил Дитерихс⁹ и сам, у неку руку, симбол руско-српских спојених судова. Овај истакути војсковођа налазио се на челу руске добровољачке дивизије на Солунском фронту, која је у херојским борбама после Горничева и Кајмакчалана (Би-

⁹ Михаил Константинович Дитерихс (1874–1937). Син официра, завршио Пажевски корпус у Пертпрограду заједно са принцем Александром Карађорђевићем. Генерал-лајтнант, командант руских бригада на Солунском фронту 1916, начелник штаба Врховног главнокомандујућег 1917, Главнокомандујући Источног фронта, министар војни у влади адмирала Колчака, 1918–1919, изабран од парламента Источне Русије за њеног *војводу* 1922. године. Умро у Шангају, као начелник РОВС-а (Општеруски војни савез, “крвна” војна организација руских емиграната у свету). *прим. аућ.*

тољска операција) 1916, раме уз раме са српском војском, изгубила готово половину свог састава. У последњој одбрани Руске државе, пред евакуацију Владивостока 1922. године, Дитерихс је рекао: “Били смо недостојни милости Свевишњег Творца. Верујем у то да ће се Русија вратити Русији Христа, Русији помазаника Божјег”.

Речи Дитерихса звуче као поновљена промисао, а Решетњиков их актуелизује у духу закључка своје књиге: “Историјска, традиционална Русија, прогнана са своје исконске територије, почела је да настаје међу другим народима, међу туђим, чак непријатељским земљама. То је својеврстан подвиг наших сународника, руских избеглица. Јединствен подвиг. И оних који су били у заблуди подржавајући “фебруаристе”, и оних који су до краја остали верни царској Русији. Они су је сачували у иностранству, не у економском, политичком и војном смислу, већ у оном најважнијем – духовном. И она постоји и дан-данас... Из ове ду-

ховне Русије ми црпимо знање и снагу за наставак рада на обнови наше историјске отаџбине” (157).

У 2014. години Путинска Русија зрачила је алтернативом за остатак света, јасном и узбудљивом геополитичком *парадиџмом њоврајка* традиционалном коду, правди, вери и породици. Жртве Николаја Другог, Врангела, Дитерихса, јунака *Сунчанице* и милиона праведних Руса данас су премоћна антитеза виновнику своје пропасти, аморалном и безверном Западу; пут ка истини *њоново ојкривен*. Не памтим да је на велику *шаховску њаблу светиа* бачен већи изазов, кристално једноставан, снажан у тој мери да импонује остатку земаљског универзума.

Недавно, сажела је овај утисак аутентична Американка Дајана Џонстон: “Москва данас спонзорише универзални здрав разум. Неко говори истину. Какво је олакшање чути је.”

О Никољдану 2014. године
Београд

